

„Wsparcie Regionalnych Ośrodków Polityki Społecznej w zakresie utworzenia Obserwatorium Integracji Społecznej” -
Projekt systemowy współfinansowany ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu
Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie

RAPORT Z PRZEPROWADZONEGO BADANIA:

„System oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznym w województwie lubelskim w latach 2008-2010”

Obserwatorium Integracji Społecznej

Październik 2011

Wprowadzenie.....	3
I. Metodologia badania.....	4
II. Zaburzenia psychiczne – definicja, skala problemu w świetle danych GUS.....	5
III. Infrastruktura socjalna.....	7
IV. Skala problemów osób z zaburzeniami psychicznymi na podstawie danych ośrodków pomocy społecznej.....	10
V. Pomoc świadczona osobom z zaburzeniami psychicznymi w powiatach województwa lubelskiego.....	16
VI. Wsparcie udzielone podmiotom działającym na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi przez samorząd województwa lubelskiego.....	18
VII. Pomoc świadczona osobom z zaburzeniami psychicznymi przez organizacje pozarządowe.....	20
Rekomendacje.....	23
Spis tabel.....	25
Spis wykresów.....	26

Wprowadzenie

Zdrowie psychiczne jest jednym z najważniejszych zasobów współczesnego społeczeństwa. Przemiany społeczno-gospodarcze w Polsce w ostatnich latach negatywnie odbiły się na kondycji zdrowotnej społeczeństwa również w tym zakresie – coraz więcej osób cierpi na różnego rodzaju zaburzenia psychiczne, chociażby depresję, która jest nazywana dżumą XXI wieku. Pomoc osobom z zaburzeniami psychicznymi wymaga współpracy interdyscyplinarnej, przy czym istotne oprócz działań sensu stricto medycznych jest również wsparcie środowiskowe umożliwiające osobom z zaburzeniami psychicznymi funkcjonowanie w środowisku.

Działania zmierzające do poprawy jakości życia osób niepełnosprawnych – w tym z zaburzeniami psychicznymi - w zakresie pomocy bytowej i wsparcia w środowisku zajmują szczególne miejsce w polityce samorządu województwa lubelskiego. Wynikają one z Ustawy o pomocy społecznej, Ustawy o rehabilitacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych, Ustawy o ochronie zdrowia psychicznego. Kierunki działań w tym zakresie określone zostały również w Strategii Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego oraz wynikających z niej programów. W miesiącu wrześniu 2011 roku Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie opracował Wojewódzki Program poszerzania, zróżnicowania i unowocześniania pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w zakresie pomocy: bytowej, mieszkaniowej, stacjonarnej, samopomocy środowiskowej. Program powstał jako realizacja Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2010.

Niniejszy raport został opracowany na potrzeby powyższego programu. Ma charakter empiryczny. Jego celem jest zdiagnozowanie potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi, jak również przedstawienie zasobów instytucji pomocy i integracji społecznej w zakresie oparcia społecznego. Podjęta analiza dotyczy lat 2007-2010. Raport zawiera osiem rozdziałów. W rozdziale pierwszym omówiono metodologię raportu. W drugim przedstawiono definicję osób z zaburzeniami psychicznymi oraz skalę zjawiska na podstawie danych GUS oraz sprawozdania MPiPS-03. Trzeci rozdział prezentuje stan infrastruktury socjalnej dla osób z zaburzeniami psychicznymi na terenie województwa. Rozdział czwarty rozpoczyna analizę badań własnych. Zawarto w nim charakterystykę problemów osób z zaburzeniami psychicznymi i świadczonych im form pomocy przez ośrodki pomocy społecznej. W rozdziale piątym opisano pomoc dla osób z zaburzeniami psychicznymi świadczoną przez powiatowe centra pomocy rodzinie. W rozdziale szóstym zaprezentowano formy wsparcia udzielone podmiotom działającym na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym jednostkom samorządu terytorialnego i organizacjom pozarządowym przez samorząd województwa lubelskiego. W części zamykającej raport rekomendacje w zakresie systemu wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

I. Metodologia badania

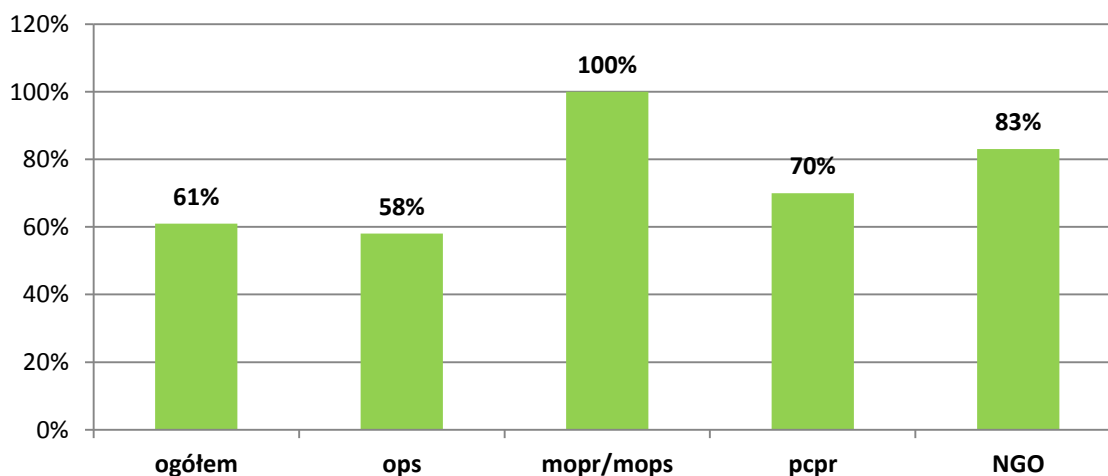
Niniejszy raport został opracowany na podstawie danych zastanych – Głównego Urzędu Statystycznego i sprawozdania MPiPS-03, jak również analizy badań własnych.

Jako narzędzie badawcze zastosowano kwestionariusz ankiety. Adresatami ankiety byli dyrektorzy i kierownicy ośrodków pomocy społecznej, powiatowych centrów pomocy rodzinie oraz prezesi wiodących organizacji pozarządowych działających na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi.

Kwestionariusze ankiety zostały skonstruowane adekwatnie do rodzaju zadań realizowanych przez jednostki pomocy społecznej i organizacje. Obejmowały zbiór celowo skonstruowanych pytań dostosowanych do zakresu ich działania. Zawarto w nich pytania pozwalające określić skalę problemów osób z zaburzeniami psychicznymi korzystających z pomocy oraz formy pomocy im udzielanych.

Ankiety przesłano drogą elektroniczną, przy czym do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w czerwcu, natomiast do organizacji pozarządowych w sierpniu 2011 roku. Ogółem wysłano ankiety do 251 jednostek, w tym do 209 ośrodków pomocy społecznej, do 4 miejskich ośrodków pomocy rodzinie/miejskich ośrodków pomocy społecznej, do 20 powiatowych centrów pomocy rodzinie oraz do 18 organizacji pozarządowych. Należy dodać, że do miejskich ośrodków pomocy rodzinie/miejskich ośrodków pomocy społecznej przesłano po 2 ankiety dotyczące realizacji zadań gminy i powiatu. Konieczne było wysłanie maila przypominającego do respondentów ze względu na niewielki odsetek zwrotów wypełnionych ankiet. Spowodowało to przesunięcie terminu badania. Ostatecznie, w badaniu wzięło udział 153 instytucji, w tym: 120 ośrodków pomocy społecznej, 4 miejskie ośrodki pomocy rodzinie/miejskie ośrodki pomocy społecznej, 14 powiatowych centrów pomocy rodzinie oraz 15 organizacji pozarządowych.

Wykres nr 1. Poziom zwrotu ankiet

Źródło: Opracowanie własne

Należy zaznaczyć, że oprócz niskiego poziomu zwrotów dużą trudność w realizacji badania sprawił fakt, iż nie wszystkie ankietowane jednostki przedstawiły kompletne informacje, z uwagi na brak stosownych danych.

II. Zaburzenia psychiczne – definicja, skala problemu w świetle danych GUS

Według ustawy o ochronie zdrowia psychicznego z dnia 19 sierpnia 1994 roku osoba z zaburzeniami psychicznymi to:

1. osoba chora psychicznie (wykazująca zaburzenia psychotyczne),
2. upośledzona umysłowo,
3. wykazująca inne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoba ta wymaga świadczeń zdrowotnych lub innych form pomocy i opieki niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym.

Na terenie województwa lubelskiego w poradniach w 2010 roku zarejestrowano ogółem 66 997 osób z zaburzeniami psychicznymi (bez uzależnień), co stanowi 6% wszystkich zarejestrowanych w kraju. Analizując dane na przestrzeni 5 lat widoczne jest, że odsetek osób zarejestrowanych w poradniach na terenie Lubelszczyzny w odniesieniu do ogółu zarejestrowanych w kraju nie ulega zasadniczym zmianom. Najniższy odnotowano w roku 2006 – 5 %, najwyższy w roku 2008 – 7%.

Tabela nr 1. Liczba osób zarejestrowanych w poradniach dla osób z zaburzeniami psychicznymi (bez uzależnień)

lata	Polska	województwo lubelskie	%
2005	1 178 853	69 446	6%
2006	1 114 913	54 182	5%
2007	1 143 581	68 354	6%
2008	1 165 186	79 336	7%
2009	1 170 409	66 662	6%
2010	1 177 966	64 997	6%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Podstawowym wskaźnikiem stanu zdrowia psychicznego mieszkańców Lubelszczyzny jest rozpowszechnienie zaburzeń psychicznych rejestrowanych w placówkach psychiatrycznej opieki zdrowotnej. W latach 2005-2010 odsetek zarejestrowanych do ogólnej liczby ludności województwa nie zmienia się znacznie. Najwyższy był w roku 2008 (4%) zaś najniższy w roku 2006 (2%).

Tabela nr 2. Liczba osób zarejestrowanych w poradniach dla osób z zaburzeniami psychicznymi (bez uzależnień) w odniesieniu do liczby mieszkańców województwa lubelskiego

lata	liczba mieszkańców Lubelszczyzny	liczba osób zarejestrowanych w poradniach na terenie województwa lubelskiego	%
2005	2 179 611	69 446	3%
2006	2 172 766	54 182	2%
2007	2 166 213	68 354	3%
2008	2 161 832	79 336	4%
2009	2 157 202	66 662	3%
2010	2 151 895	64 997	3%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Dane dotyczące ogólnej liczby osób zarejestrowanych w poradniach zdrowia psychicznego w latach 2008 - 2010 pozyskane z Banku Danych Głównego Urzędu Statystycznego są zbieżne z danymi znajdującymi się w bazie danych Wydziału Zdrowia Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego.

Tabela nr 2a. Chorobowość i zachorowalność w latach 2008-2010.

lata	Chorobowość					Zachorowalność				
	ogółem	w tym , w wieku				ogółem	w tym , w wieku			
		0-18	19-29	30-64	65 i więcej		0-18	19-29	30-64	65 i więcej
2008	79 243	4 724	14 660	47 030	12 829	20 788	1 786	4 482	11 190	3 330
2009	66 547	3 803	10 212	41 033	11499	18 075	1 741	3 621	9 525	3 188
2010	64 705	3 544	10 338	39 595	11 228	15 679	1 426	3 019	8 615	2 619

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Wydziału Zdrowia Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego

Pomoc świadczona osobom z zaburzeniami psychicznymi w obszarze pomocy społecznej jest udzielana w oparciu o przepisy ustaw o ochronie zdrowia psychicznego i pomocy społecznej. Zgodnie z art. 8 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego jednostki organizacyjne pomocy społecznej i inne podmioty działające na podstawie ustawy o pomocy społecznej w porozumieniu z zakładami psychiatrycznej opieki zdrowotnej organizują na obszarze swojego działania oparcie społeczne dla osób, które z powodu choroby psychicznej lub upośledzenia umysłowego mają poważne trudności w życiu codziennym, zwłaszcza w kształtowaniu swoich stosunków z otoczeniem, w zakresie edukacji, zatrudnienia oraz sprawach bytowych. Oparcie społeczne polega w szczególności na:

1. podtrzymywaniu i rozwijaniu umiejętności niezbędnych do samodzielnego, aktywnego życia,
2. organizowaniu w środowisku społecznym pomocy ze strony rodziny, innych osób, grup, organizacji społecznych i instytucji,

3. udzielaniu pomocy finansowej, rzeczowej oraz innych świadczeń na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej.

III. Infrastruktura socjalna

Na terenie województwa lubelskiego funkcjonuje ogółem 26 domów pomocy społecznej przeznaczonych dla osób psychicznie przewlekle chorych, dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie oraz dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, przy czym 7 placówek stanowią domy łączonego typu:

1. dla osób przewlekle psychicznie chorych i dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie,
2. dla dorosłych, dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie,
3. dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie i osób przewlekle psychicznie chorych.

Ogółem na terenie Lubelszczyzny funkcjonuje 10 domów z miejscami dla osób psychicznie przewlekle chorych, 8 dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie oraz 14 dla osób niepełnosprawnych intelektualnie.

Tabela nr 3. Liczba domów pomocy społecznej dla osób psychicznie przewlekle chorych oraz dorosłych, młodzieży i dzieci niepełnosprawnych intelektualnie.

powiat	liczba DPS	liczba miejsc statutowych	liczba wolnych miejsc	liczba oczekujących na umieszczenie
białski	3	368	6	4
biłgorajski	1	195	7	2
chełmski	3	501	26	2
janowski	1	180	0	21
krasnostawski	3	465	0	3
kraśnicki	1	66	2	0
lubartowski	1	100	0	2
lubelski	2	213	9	0
łukowski	2	141	6	1
parczewski	1	88	0	1
rycki	0	0	0	0
świdnicki	3	253	5	2
tomaszowski	0	0	0	0
włodawski	0	0	0	0
zamojski	3	188	3	2
m. Biała Podlaska	0	0	0	0
m. Chełm	0	0	0	0
m. Lublin	1*	19	b/d	b/d
m. Zamość	1	52	2	0
ogółem	26	2829	66	40

*Filia DPS im. Matki Teresy z Kalkuty Filia nr 1 dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Polityki Społecznej Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie /stan na dz. 30.04.2011r./

Na terenie województwa funkcjonują 22 Środowiskowe Domy Samopomocy, w tym 18 prowadzonych przez gminę oraz 4 przez inny podmiot, 20 Powiatowych Ośrodków Wsparcia dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi, w tym 13 prowadzonych przez powiat, 7 przez inny podmiot oraz 4 kluby samopomocy.

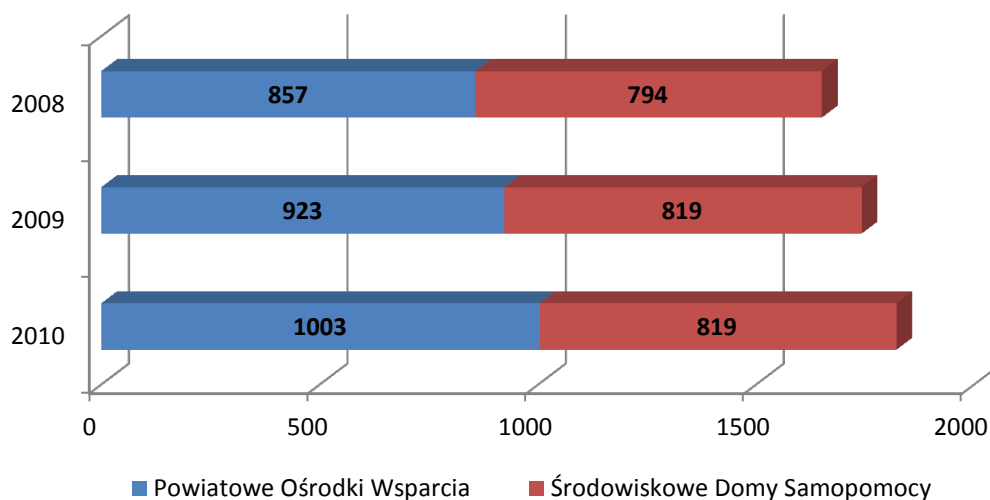
Tabela nr 4. liczba ośrodków wsparcia oraz klubów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi województwa lubelskiego

powiat	liczba ośrodków	liczba miejsc statutowych
białski	2	35
biłgorajski	2	63
chełmski	2	50
hrubieszowski	2	60
janowski	1	30
krasnostawski	1	50
kraśnicki	2	83
lubartowski	1	60
lubelski	3	113
łęczyński	2	90
łukowski	1	40
opolski	1	50
parczewski	1	35
puławski	2	120
radzyński	1	40
rycki	1	20
świdnicki	3	60
tomaszowski	2	43
włodawski	1	40
zamojski	2	50
m. Biała Podlaska	1	45
m. Chełm	1	35
m. Lublin	10	359
m. Zamość	1	30
ogółem	46	1601

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Polityki Społecznej Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie /stan na dz. 31.12.2010r./

Liczba osób korzystających ze wsparcia środowiskowych domów samopomocy i powiatowych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2008-2010 sukcesywnie rośnie: w środowiskowych domach samopomocy wzrosła o 7%, a w powiatowych ośrodkach wsparcia o 15%.

Wykres nr 2. Liczba podopiecznych powiatowych ośrodków wsparcia i środowiskowych domów samopomocy w latach 2008-2010.

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania MPiPS-03

W regionie funkcjonują 3 mieszkania chronione dla osób z zaburzeniami psychicznymi prowadzone przez gminy: Stary Zamość, Krasnystaw, Tuczn. Ogółem dysponują 20 miejscami. W roku 2010 w mieszkaniach chronionych przebywało 14 osób. W roku 2009 i 2008 funkcjonowały 2 mieszkania chronione prowadzone przez gminy dysponujące łącznie 16 miejscami. W roku 2009 przebywało w nich 14 osób, zaś w 2008 -12. Oprócz tego w województwie lubelskim funkcjonuje 19 mieszkań chronionych prowadzonych przez 3 organizacje pozarządowe dysponujące ogółem 30 miejscami. W roku 2008 z tej formy pomocy skorzystały 32 osoby, w 2009 – 34, w 2010 – 33.

Zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych wobec osób z zaburzeniami psychicznymi i chorujących psychicznie prowadzone są działania aktywizujące mające na celu rehabilitację zawodową i społeczną. Do podstawowych form aktywności wspomagającej proces rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych zalicza się uczestnictwo tych osób w warsztatach terapii zajęciowej oraz zakładach aktywności zawodowej. Na terenie województwa funkcjonuje 58 warsztatów terapii zajęciowej (dla osób z upośledzeniem umysłowym i chorujących psychicznie), z czego 22 jest prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego, zaś 36 przez organizacje pozarządowe oraz 5 zakładów aktywności zawodowej, w tym 3 prowadzone są przez organizacje pozarządowe, a 2 przez jednostki samorządu terytorialnego.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminy należy organizacja i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w miejscu zamieszkania. W roku 2010 w odniesieniu do roku 2008 liczba korzystających z tej formy wsparcia wzrosła o 2%, jednakże nie można stwierdzić, iż jest to tendencja stała, bowiem w roku 2009 w odniesieniu do roku 2008 odnotowano 1% spadek.

Porównując dane dotyczące liczby świadczeniobiorców usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi do ogólnej liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej widoczne jest, że odsetek korzystających z pomocy w formie usług w omawianym okresie jest niezmienny i wynosi 1%.

Tabela nr 5. Liczba świadczeniobiorców usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2008-2010

lata	liczba osób, którym decyzja przyznano świadczenia	liczba rodzin	liczba osób w tych rodzinach	liczba rodzin korzystających z pomocy w ramach zadań własnych i zleconych ogółem	% liczby rodzin korzystających z pomocy w formie usług do liczby rodzin ogółem
2008	760	740	1 544	78 998	1%
2009	751	730	1 560	77 844	1%
2010	778	756	1 730	76 867	1%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania MPiPS -03

IV. Skala problemów osób z zaburzeniami psychicznymi na podstawie danych ośrodków pomocy społecznej

Na podstawie informacji uzyskanych od respondentów można stwierdzić, że liczba klientów ośrodków pomocy społecznej z zaburzeniami psychicznymi, w tym chorujących psychicznie w latach 2008-2010 sukcesywnie rośnie. Na przestrzeni 3 lat wzrosła o 10%.

Tabela nr 6. Liczba klientów ośrodków pomocy społecznej z zaburzeniami psychicznymi w latach 2008-2010

	Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi ogółem	Procent wzrostu	Liczba osób chorujących psychicznie	Procent wzrostu
2008	4 450	x	2 074	x
2009	4 474	1%	2 219	6%
2010	4 966	10%	2 294	3%
2008-2010	x	10%	x	10%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ops

Odsetek osób przewlekle chorujących psychicznie w ogólnej liczbie osób z zaburzeniami psychicznymi nie ulega zasadniczym zmianom – w roku 2008 wynosił 47%, 2009 – 50%, natomiast w 2010 – 46%.

Większość, bo ponad 50% klientów ankietowanych ośrodków pomocy społecznej stanowią osoby zamieszkujące z rodzinami. W analizowanych latach odsetek osób z zaburzeniami psychicznymi zamieszkujących z rodzinami ulegał nieznacznym zmianom, jednak zawsze był wyższy niż odsetek osób samotnych.

Tabela nr 7. Sytuacja rodzinna osób z zaburzeniami psychicznymi

lata	Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi ogółem		%		Liczba osób chorujących psychicznie		%	
	samotni	w rodzinie	samotni	w rodzinie	samotni	w rodzinie	samotni	w rodzinie
2008	1 793	2 657	40	60	958	1 233	46	54
2009	1 898	2 876	42	58	982	1 237	44	56
2010	2 008	2 958	40	60	1 019	1 275	44	56

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ops

Ze względu na wiek dominującą grupę klientów stanowią osoby w wieku 46-55 lat oraz powyżej 56 lat. W latach 2008-2010 odsetek klientów w wymienionych przedziałach wiekowych wynosił ponad 20%. Z kolei najmniej osób z zaburzeniami psychicznymi objętych wsparciem ośrodków pomocy społecznej to osoby niepełnoletnie i młodzi do 25 roku życia (poniżej 10%).

Tabela nr 8. Wiek osób z zaburzeniami psychicznymi

wiek	2008		2009		2010	
	Osoby z zaburzeniami psychicznymi ogółem	Chorujący psychicznie	Osoby z zaburzeniami psychicznymi ogółem	Chorujący psychicznie	Osoby z zaburzeniami psychicznymi ogółem	Chorujący psychicznie
poniżej 18 lat	8%	5%	9%	5%	8%	5%
18-25 lat	7%	5%	7%	5%	7%	5%
26-35 lat	16%	15%	16%	15%	17%	17%
36-45 lat	19%	19%	18%	17%	19%	18%
46-55 lat	25%	27%	25%	27%	24%	26%
powyżej 56	25%	29%	25%	31%	25%	29%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ops

Większość osób z zaburzeniami psychicznymi to emeryci i renciści (rok 2008- 54%, 2009 – 57%, 2010 – 52%). W grupie osób ze zdiagnozowaną chorobą psychiczną odsetek klientów posiadających status emeryta lub rencisty w omawianych latach wynosił w roku 2008 – 61%, 2009 – 62%, zaś w 2010 – 60%. Bardzo widoczne jest, że osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę stanowią najmniejszą grupę klientów z zaburzeniami psychicznymi – zaledwie 1% wszystkich.

Tabela nr 9. Sytuacja zawodowa osób z zaburzeniami psychicznymi

Status na rynku pracy	2008				2009				2010			
	Osoby z zaburzeniami psychicznymi ogółem		Chorujący psychicznie		Osoby z zaburzeniami psychicznymi ogółem		Chorujący psychicznie		Osoby z zaburzeniami psychicznymi ogółem		Chorujący psychicznie	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
zatrudniony na podst. umowy o pracę	49	1	18	1	51	1	21	1	61	1	23	1
rencista/emeryt	2 398	54	1 279	61	2 560	57	1 376	62	2 585	52	1 377	60
bezrobotny	337	8	125	6	380	8	126	6	417	8	136	6
uczeń/student	205	7	100	5	344	7	113	5	344	7	114	4
inny	1 261	30	552	27	1 439	27	583	26	1 559	32	644	29

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ops

Główne źródło utrzymania ponad połowy osób stanowią świadczenia emerytalne i rentowe wypłacane z ZUS i KRUS. Znaczny odsetek - ponad 34% utrzymuje się ze świadczeń pomocy społecznej. Dla jedynie 2% klientów główne źródło dochodu stanowi wynagrodzenie za pracę.

Tabela nr 10. Główne źródła utrzymania osób i rodzin - klientów ops z zaburzeniami psychicznymi

wiek	2008		2009		2010	
	Osoby z zaburzeniami psychicznymi ogółem	Chorujący psychicznie	Osoby z zaburzeniami psychicznymi ogółem	Chorujący psychicznie	Osoby z zaburzeniami psychicznymi ogółem	Chorujący psychicznie
Renta ZUS/KRUS	52%	59%	51%	59%	50%	57%
wynagrodzenia	2%	1%	2%	1%	2%	1%
zasiłki z pomocy społ.	36%	34%	35%	33%	37%	36%
inne	10%	6%	12%	7%	11%	6%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ops

Osoby z zaburzeniami psychicznymi korzystające ze wsparcia ankietowanych ośrodków pomocy społecznej w większości (rok 2008 - 54%, 2009 - 55%, 2010 - 56%) osiągają dochody powyżej ustawowej granicy ubóstwa. Ustawowa granica ubóstwa to jest kwota, która zgodnie z ustawą o pomocy społecznej uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej. Od roku 2007 kryteria dochodowe wynoszą 477 zł na osobę samotnie gospodarującą i 351 zł na osobę w rodzinie.

W przeciągu ostatnich 3 lat można zaobserwować niewielki wzrost odsetka osób żyjących powyżej ustawowej granicy ubóstwa – w roku 2010 w odniesieniu do roku 2008 nastąpił wzrost o 2 punkty procentowe. Odsetek osób osiągających dochody powyżej kryterium ustawowego w analizowanych latach jest zawsze wyższy niż odsetek osób osiągających dochody poniżej kryterium. Jednakże należy podkreślić, że duża grupa - ponad 40% osób z zaburzeniami psychicznymi żyje poniżej ustawowej granicy ubóstwa.

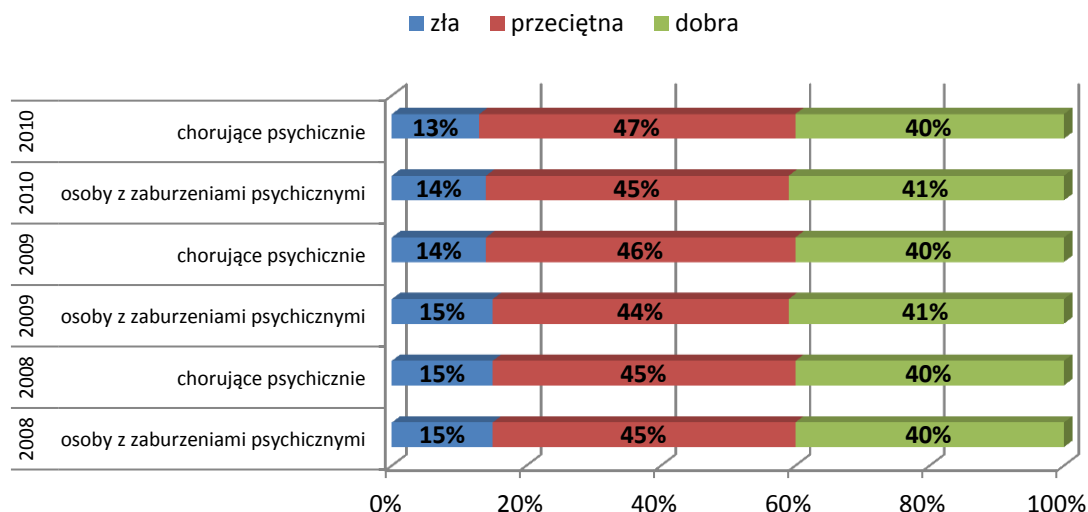
Tabela nr 11. Sytuacja finansowa osób z zaburzeniami psychicznymi

Status na rynku pracy	2008				2009				2010			
	Osoby z zaburzeniami psychicznymi ogółem		Chorujący psychicznie		Osoby z zaburzeniami psychicznymi ogółem		Chorujący psychicznie		Osoby z zaburzeniami psychicznymi ogółem		Chorujący psychicznie	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
poniżej kryterium dochodowego	2 038	46%	874	42	2 130	45	926	44	2 203	44	981	42
powyżej kryterium ustawowego	2 412	54	2 074	58	2 644	55	1 293	56	2 765	56	1 313	58

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ops

W opinii pracowników socjalnych sytuacja mieszkaniowa klientów z zaburzeniami psychicznymi i chorujących psychicznie nie jest najgorsza. Największy odsetek osób (ponad 40%) ma przeciętne i dobre warunki mieszkaniowe. W złych warunkach mieszkaniowych zdaniem pracowników żyje 1/6 osób z zaburzeniami psychicznymi korzystających ze wsparcia ośrodków pomocy społecznej.

Wykres nr 3. Sytuacja mieszkaniowa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ops

W latach 2008-2010 najwięcej osób z zaburzeniami psychicznymi i chorujących psychicznie objętych wsparciem ośrodków pomocy społecznej skorzystało z pomocy w formie pracy socjalnej (osoby z zaburzeniami psychicznymi: 2008-76%, 2009-81%, 2010 – 78%; chorujący psychicznie: 2008 – 81%, 2009 - 82%, 2010 – 83%). Drugą dominującą formą pomocy są świadczenia pieniężne (osoby z zaburzeniami psychicznymi: 2008- 64%, 2009- 71%, 2010 – 63%; chorujący psychicznie: 2008 – 64%, 2009 - 63%, 2010 – 63%). Najmniejszej liczbie klientów (od 4% do 6%) zapewniono całodobową opiekę w domach pomocy społecznej, przy czym częściej kierowano do nich osoby chorujące psychicznie niż z zaburzeniami psychicznymi.

Tabela nr 12. Pomoc udzielona przez ośrodki pomocy społecznej osobom z zaburzeniami psychicznymi, w tym chorującym psychicznie

Forma pomocy	2008		2009		2010	
	Osoby z zaburzeniami psychicznymi ogółem	Chorujący psychicznie	Osoby z zaburzeniami psychicznymi ogółem	Chorujący psychicznie	Osoby z zaburzeniami psychicznymi ogółem	Chorujący psychicznie
pomoc finansowa	64%	64%	71%	63%	63%	61%
usługi opiekuńcze	12%	14%	15%	15%	13%	15%
skierowanie do ośrodka wsparcia	15%	13%	16%	15%	16%	14%
skierowanie do DPS	4%	6%	4%	6%	4%	5%
praca socjalna	76%	81%	81%	82%	78%	83%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ops

Jedno z pytań kwestionariusza dotyczyło liczby osób wymagających pomocy w formie umieszczenia w DPS, pobytu w mieszkaniu chronionym, działań aktywizacyjnych prowadzonych w ŚDS i innych ośrodkach wsparcia oraz w Warsztatach Terapii Zajęciowej, a które z różnych względów nie zostały objęte tą formą pomocy. Najwięcej osób wymagało uczestnictwa w ŚDS i innych OW, zaś najmniej z pobytu w mieszkaniach chronionych.

Tabela nr 13. Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi wymagająca pomocy

Forma pomocy	2008				2009				2010			
	Osoby z zaburzeniami psych. ogółem		Chorujący psychicznie		Osoby z zaburzeniami psychicznymi ogółem		Chorujący psychicznie		Osoby z zaburzeniami psychicznymi ogółem		Chorujący psychicznie	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
DPS	208	5	146	7	235	5	164	7	242	7	154	7
ŚDS/OW	483	11	250	12	549	12	272	12	625	13	305	13
WTZ	220	5	122	6	219	5	119	5	250	5	117	5
pobyt w mieszkaniu chroniony	34	1	13	1	28	1	12	1	42	1	25	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ops

Spośród ośrodków pomocy społecznej, które odpowiedziały na kwestionariusz ankiety 87, czyli 71% wskazało trudności i braki w systemie oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi. W ocenie respondentów najważniejszym problemem są trudności w dostępie do lekarza psychiatry – 29% wskazań, przede wszystkim z uwagi na brak lekarza psychiatry w miejscu zamieszkania, dużą odległość do najbliższej Poradni Zdrowia Psychicznego, długie terminy oczekiwania na wizytę. Drugim, znaczącym problemem jest brak mieszkań chronionych na terenie danej gminy – 28% wskazań. Trzecim, istotnym problemem jest brak wykwalifikowanej kadry świadczącej usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Do ważnych trudności ankietowani zaliczyli również niewystarczającą liczbę ŚDS w gminach (21% wskazań) oraz WTZ (20%).

Tabela nr 14. Problemy w systemie oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi

Rodzaj trudności	% wskazań
Ograniczony dostęp do lekarza psychiatry	28%
Brak mieszkań chronionych	27%
Brak profesjonalnej kadry świadczącej usługi opiekuńcze	25%
Niewystarczająca liczba ŚDS	21%
Niewystarczająca liczba WTZ	20%
Brak domów dziennego pobytu	13%
Brak grup wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin	8%

Utrudniony dostęp do psychologa	7%
Marginalizacja społeczna osób z zaburzeniami psychicznymi w środowisku lokalnym, niska świadomość społeczna problemu	6%
Ograniczone możliwości zatrudnienia osób z zaburzeniami psychicznymi na otwartym rynku pracy	6%
Niewystarczająca liczba miejsc w DPS dla osób chorujących psychicznie	5%
Brak programów integracyjnych dla osób z zaburzeniami psychicznymi	3%
Brak zintegrowanej sieci opieki psychiatrycznej stacjonarnej i środowiskowej	3%
Długie i skomplikowane procedury skierowania na leczenie bez zgody osoby	3%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ops

V. Pomoc świadczona osobom z zaburzeniami psychicznymi w powiatach województwa lubelskiego

W roku 2008 w ramach zadań pomocy społecznej realizowanych przez powiaty w ankietowanych jednostkach objęto wsparciem 2 021 osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym 705 osób chorujących psychicznie. W roku 2009 odnotowano 8% spadek liczby klientów z zaburzeniami psychicznymi, natomiast w przypadku chorujących psychicznie liczba klientów zmalała o 9% . W roku 2010 liczba klientów w obu kategoriach w odniesieniu do roku 2009 wzrosła: o 8%, w przypadku osób z zaburzeniami psychicznymi oraz 5% w przypadku osób chorujących psychicznie.

Tabela nr 15. Liczba klientów pcpr z zaburzeniami psychicznymi w latach 2008-2010

lata	Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi ogółem	Procent wzrostu/spadku	Liczba osób chorujących psychicznie	Procent wzrostu
2008	2 021	x	705	x
2009	1 855	- 7%	647	- 8%
2010	2 016	8%	670	5%
2008-2010	x	0%	x	- 5%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pcpr

W ramach działania 7.1. Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji, Poddziałanie 7.1.2. Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez powiatowe centra pomocy rodzinie prowadzone są działania mające na celu integrację zawodową i społeczną, podniesienie aktywności zawodowej i społecznej, polepszenie warunków i jakości życia, poprawę sytuacji społecznej i zwiększenie kompetencji społecznych, zapewnienie równego dostępu do zatrudnienia osób niepełnosprawnych, w tym osób z zaburzeniami psychicznymi.

W latach 2008 i 2009 odsetek osób z zaburzeniami psychicznymi i chorującymi psychicznie korzystających ze wsparcia w ramach projektów utrzymywał się na podobnym poziomie (od 8% do 11%). Natomiast w roku 2010 w odniesieniu do poprzednich lat odsetek uczestników projektów systemowych w ogólnej liczbie osób z zaburzeniami psychicznymi i chorujących psychicznie wzrósł dwukrotnie.

Tabela nr 16. Liczba uczestników projektów systemowych w latach 2008-2010

Uczestnicy projektów systemowych	2008		2009		2010	
	Osoby z zaburzeniami psychicznym	Chorujący psychicznie	Osoby z zaburzeniami psychicznymi	Chorujący psychicznie	Osoby z zaburzeniami psychicznymi	Chorujący psychicznie
Liczba osób	224	69	164	64	451	127
%	11	10	8	10	22	19

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pcp

Zdecydowanie największa część klientów powiatowych centrów pomocy rodzinie z zaburzeniami psychicznymi i chorujących psychicznie korzysta ze wsparcia w ramach środków PFRON, pomimo faktu, iż w latach 2008-2010 odsetek w/w osób przejawia stałą tendencję spadkową. W przypadku osób z zaburzeniami psychicznymi ogółem zmalał o 12 punktów procentowych, zaś chorujących psychicznie o 18 pkt. proc.

Tabela nr 17. Liczba osób korzystający ze wsparcia PFRON w latach 2008-2010

Pomoc w ramach środków PEFRON	2008		2009		2010	
	Osoby z zaburzeniami psychicznym	Chorujący psychicznie	Osoby z zaburzeniami psychicznymi	Chorujący psychicznie	Osoby z zaburzeniami psychicznymi	Chorujący psychicznie
Liczba osób	1 547	379	1 260	303	1 308	274
%	77	59	68	47	65	41

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pcp

Na podstawie informacji przedstawionych przez ankietowane jednostki można stwierdzić, że w latach 2008-2010 największy odsetek klientów z zaburzeniami psychicznymi korzystał z pomocy w formie dofinansowania do turnusów rehabilitacyjnych, pobytu w DPS, uczestnictwa w zajęciach w WTZ oraz dofinansowania do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego. Najmniejszy zaś z doradztwa zawodowego. W przypadku osób chorujących psychicznie najwięcej osób skorzystało z pomocy w formie pobytu w DPS, turnusów rehabilitacyjnych, zajęć w WTZ, z kolei najmniej z pobytu w mieszkaniu chronionym.

Tabela nr 18. Formy pomocy udzielane osobom z zaburzeniami psychicznymi i chorującym psychicznie w latach 2008-2010

Forma pomocy	2008		2009		2010	
	Osoby z zaburzeniami psychicznymi ogółem	Chorujący psychicznie	Osoby z zaburzeniami psychicznymi ogółem	Chorujący psychicznie	Osoby z zaburzeniami psychicznymi ogółem	Chorujący psychicznie
Turnusy rehab.	34%	25%	23%	17%	29%	25%
Dofinansowanie do zakupu sprzętu rehabilit.	11%	6%	10%	7%	10%	6%
pobyt w DPS	28%	33%	28%	36%	26%	33%
Zajęcia w WTZ	16%	10%	17%	10%	16%	6%
Zajęcia w OW	4%	6%	6%	7%	5%	6%
Doradztwo zawodowe	3%	5%	2%	4%	5%	6%
Wsparcie psychologiczne	9%	6%	7%	7%	9%	6%
Mieszkanie chronione	0%	0%	0%	1%	0%	1%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pcpr

VI. Wsparcie udzielone podmiotom działającym na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi przez samorząd województwa lubelskiego.

Zadania samorządu województwa na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi realizuje Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie. Kierunki działania ROPS realizowane są w oparciu o przepisy m.in. ustawy o pomocy społecznej, ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.

Zgodnie z art. 35 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudniania osób niepełnosprawnych zadania przypisane ustawowo do realizacji samorządowi województwa obejmują m.in. dofinansowanie kosztów utworzenia i działalności zakładów aktywności zawodowej oraz dofinansowanie robót budowlanych dotyczących obiektów służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych. Na podstawie art. 36 ust. 2 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych samorząd województwa w ramach swoich działań zleca również organizacjom pozarządowym do realizacji ze środków PEFRON zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych.

Beneficjentami pomocy we wszystkich zadaniach, o których mowa powyżej w latach 2008-2010 były m.in. jednostki samorządu terytorialnego i organizacje pozarządowe, które udzielają wsparcia osobom z zaburzeniami psychicznymi. Z analizy danych dotyczących poszczególnych podmiotów działających na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi wynika, że ze wsparcia w trzech ostatnich latach korzystały w dużej mierze te same podmioty. Nie dotyczy to robót budowlanych, w których uzyskanie wsparcia powoduje zablokowanie możliwości ubiegania się o środki w ramach tego zadania przez okres 3 lat. W przypadku zakładów aktywności zawodowej, otrzymujących co roku dofinansowanie do działalności, jest to oczywiste, natomiast w odniesieniu do organizacji pozarządowych, którym zlecano realizację zadań z zakresu rehabilitacji ich powtarzalność wskazuje, że o środki publiczne ubiegają się w największej mierze organizacje najsilniejsze, mające doświadczenie w aplikowaniu o wsparcie finansowe.

Tabela nr 19. Dofinansowanie kosztów utworzenia i działalności Zakładów Aktywności Zawodowej

lata	Liczba i rodzaj beneficjentów	Liczba niepełnosprawnych uczestników ZAZ	Kwota dofinansowania
2008	4 ZAZ, w tym 3 prowadzone przez organizacje pozarządowe i 1 przez jednostkę samorządu terytorialnego	13 osób niepełnosprawnych	3 892 109,91 zł, w tym: - koszty działalności: 1 274 672 zł - koszty utworzenia: 2 617 437,91zł
2009	5 ZAZ, w tym 3 prowadzone przez organizacje pozarządowe i 2 przez jednostkę samorządu terytorialnego	79 osób niepełnosprawnych	1 052 77,00 zł
2010	5 ZAZ, w tym 3 prowadzone przez organizacje pozarządowe i 2 przez jednostkę samorządu terytorialnego	79 osób niepełnosprawnych	1 461 500,00 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Oddziału Rehabilitacji Społeczno-Zawodowej Osób Niepełnosprawnych ROPS

Tabela nr 20. Dofinansowanie robót budowlanych w obiektach służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych

lata	Liczba i rodzaj beneficjentów	Kwota dofinansowania
2008	7 jednostek samorządu terytorialnego	1 226 571,65 zł
2009	0	0
2010	1 jednostka samorządu terytorialnego	85 298,00 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Oddziału Rehabilitacji Społeczno-Zawodowej Osób Niepełnosprawnych ROPS

Tabela nr 21. Dofinansowanie działalności organizacji pozarządowych z zakresu rehabilitacji osób niepełnosprawnych

lata	Liczba beneficjentów	Liczba umów	Kwota dofinansowania
2008	2 organizacje pozarządowe	3	49 275,00 zł
2009	5 organizacji pozarządowych	5	67 742,00 zł
2010	4 organizacje pozarządowe	4	55 670,00 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Oddziału Rehabilitacji Społeczno-Zawodowej Osób Niepełnosprawnych ROPS

Zlecenie realizacji zadań publicznych organizacjom pozarządowym z zakresu pomocy społecznej w latach 2008-2010 odbywało się na podstawie art. 25 ustawy o pomocy społecznej, a od 25 lutego 2010 na podstawie art. 11 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie. W analizowanych latach organizacjom pozarządowym prowadzącym działania ukierunkowane na osoby z zaburzeniami psychicznymi udzielono dofinansowania na łączną kwotę 305 978,00 zł.

Tabela nr 22. Dofinansowanie działalności organizacji pozarządowych z pomocy społecznej

lata	Liczba beneficjentów	Liczba umów	Kwota dofinansowania
2008	22 organizacji pozarządowych	22	49 275,00 zł
2009	10 organizacji pozarządowych	14	67 742,00 zł
2010	29 organizacji pozarządowych	30	55 670,00 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Oddziału Pomocy Społecznej ROPS

VII. Pomoc świadczona osobom z zaburzeniami psychicznymi przez organizacje pozarządowe

Podobnie jak w przypadku jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w celu rozpoznania sytuacji osób z zaburzeniami psychicznymi korzystających ze wsparcia organizacji pozarządowych opracowano kwestionariusz ankiety. Kwestionariusz wysłano do 18 organizacji pozarządowych działających na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi. Otrzymano 15 ankiet zwrotnych (81% zwrotów). Należy podkreślić, że nie wszystkie organizacje odpowiedziały na pytania kwestionariusza ze względu na brak stosownych danych.

W roku 2008 ze wsparcia ankietowanych organizacji pozarządowych skorzystało 6 681 osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym 976 osób chorujących psychicznie. W roku 2009 odnotowano 5% wzrost liczby osób z zaburzeniami psychicznymi ogółem, natomiast liczba chorujących psychicznie wzrosła o 12%. W roku 2010 w odniesieniu do 2009 liczba osób z zaburzeniami psychicznymi ogółem wzrosła o 3%, zaś chorujących psychicznie zmalała o 12%. Ogólnie rzecz biorąc na przestrzeni omawianych lat odnotowano sukcesywny wzrost liczby podopiecznych z zaburzeniami psychicznymi ogółem, natomiast w przypadku osób chorujących psychicznie nie zaobserwowano stałej tendencji.

Tabela nr 23. Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi objętych wsparciem NGO w latach 2008-2010

lata	Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi ogółem	Procent wzrostu	Liczba osób chorujących psychicznie	Procent wzrostu
2008	5 681	x	976	x
2009	6 014	5%	1 121	12%
2010	6 195	3%	940	-16%
2008-2010	x	8%	x	-4%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych NGO.

Zdecydowanie najwięcej osób skorzystało w omawianych latach z pomocy lekarza psychiatry:

- w roku 2008 - 68% osób z zaburzeniami psychicznymi ogółem oraz 85% osób chorujących psychicznie,
- w roku 2009 – 67% osób z zaburzeniami psychicznymi ogółem oraz 75% osób chorujących psychicznie,
- w roku 2010 - 67% osób z zaburzeniami psychicznymi ogółem oraz 76% osób chorujących psychicznie.

Drugą dominującą formą pomocy udzielaną przez organizacje jest wsparcie psychologiczne. W latach 2008-2010 z pomocy psychologa skorzystało:

- w roku 2008 - 34% osób z zaburzeniami psychicznymi ogółem oraz 78% osób chorujących psychicznie,
- w roku 2009 – 34% osób z zaburzeniami psychicznymi ogółem oraz 67% osób chorujących psychicznie,
- w roku 2010 - 34% osób z zaburzeniami psychicznymi ogółem oraz 73% osób chorujących psychicznie.

Z kolei najmniej osób skorzystało z pomocy w formie usług opiekuńczych oraz pobytu w mieszkaniach chronionych – poniżej 0,5% ogółu podopiecznych NGO-sów. Należy dodać, iż jedynie trzy organizacje prowadzą mieszkania chronione: Charytatywne Stowarzyszenie Niesienia Pomocy Chorym „Misericordia” w Lublinie – 6 mieszkań dysponujących ogółem 10 miejscami, Puławskie Stowarzyszenie Ochrony Zdrowia Psychicznego – 11 mieszkań jednoosobowych oraz Lubelskie Stowarzyszenie Ochrony Zdrowia Psychicznego – 2 mieszkania chronione dysponujące 9 miejscami.

Tabela nr 24. Formy wsparcia udzielane przez NGO osobom z zaburzeniami psychicznymi, w tym chorującym psychicznie

Forma pomocy	2008		2009		2010	
	Osoby z zaburzeniami psychicznymi ogółem	Chorujący psychicznie	Osoby z zaburzeniami psychicznymi ogółem	Chorujący psychicznie	Osoby z zaburzeniami psychicznymi ogółem	Chorujący psychicznie
pomoc lekarza psychiatry	3 862	826	4 038	840	4 178	712
pomoc psychologa	1 957	766	2 015	748	2 082	684
zajęcia w ośrodku wsparcia	450	203	562	192	529	153
pobyt w mieszkaniu chronionym	32	32	34	33	33	32
zajęcia w Klubie Samopomocy	45	10	51	10	52	17
usługi opiekuńcze	19	1	19	1	21	1
uczestnictwo w WTZ	224	61	225	59	217	56
zatrudnienie w ZAZ	120	62	113	61	52	33

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych NGO.

W opinii przedstawicieli organizacji największa liczba podopiecznych wymaga podjęcia działań z zakresu rehabilitacji społeczno-zawodowej w formie uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej, zatrudnienia w zakładach aktywności zawodowej oraz terapii prowadzonej w ŚDS. Najmniej osób wymaga skierowania do domów pomocy społecznej.

Tabela nr 25. Liczba podopiecznych NGO wymagających pomocy

Forma pomocy	2008		2009		2010	
	Osoby z zaburzeniami psychicznymi ogółem	Chorujący psychicznie	Osoby z zaburzeniami psychicznymi ogółem	Chorujący psychicznie	Osoby z zaburzeniami psychicznymi ogółem	Chorujący psychicznie
skierowanie do DPS	28	15	33	19	24	12
skierowanie do ŚDS	78	51	82	56	79	49
zatrudnienia w ZAZ	70	42	116	72	119	74
uczestnictwo w WTZ	169	68	196	67	204	72
podjęcie zatrudnienia na otwartym rynku pracy	57	26	68	32	80	45
umieszczenia w mieszk. chronionym	48	32	66	39	80	52

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych NGO.

Spośród 15 organizacji pozarządowych, które odpowiedziały na kwestionariusz ankiety 11 wskazało trudności i braki w systemie oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi. W ich ocenie najważniejszym problemem jest niewystarczająca liczba mieszkań chronionych oraz brak systemu wsparcia dla rodzin osób z zaburzeniami psychicznymi. Ponadto, wskazano takie problemy jak: niewystarczająca liczba zakładów aktywności zawodowej, utrudniony dostęp do lekarza psychiatry, brak całodobowego wsparcia psychologicznego, mała liczba ośrodków wsparcia zapewniających opiekę w godzinach popołudniowych oraz brak zintegrowanych długofalowych działań w systemie wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Rekomendacje

Sytuacja osób z zaburzeniami psychicznymi jest trudna i złożona. Świadczy o tym chociażby fakt, iż wiele instytucji zajmujących się udzielaniem pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi nie jest w stanie podać dokładnych danych dotyczących tej kategorii klientów. Na podstawie przedstawionych informacji można stwierdzić, że efektywne wsparcie dla osób z zaburzeniami psychicznymi wymaga działań w zakresie:

1. Zintegrowania systemu wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym chorujących psychicznie, z uwzględnieniem sieci opieki psychiatrycznej stacjonarnej i środowiskowej oraz współpracy interdyscyplinarnej.
2. Zwiększenia infrastruktury m.in. w zakresie tworzenia mieszkań chronionych dla osób chorujących psychicznie.
3. Intensyfikacji działań na rzecz rehabilitacji społecznej i zawodowej osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym chorujących psychicznie między innymi takich jak: zwiększenie liczby warsztatów terapii zajęciowej i zakładów aktywności zawodowej, zapewnienie dostępu do terapii psychologicznej.
4. Zabezpieczenia pomocy w formie usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, przede wszystkim w zakresie profesjonalizacji kadry świadczącej usługi.
5. Rozwoju systemu opieki środowiskowej obejmującego pomoc psychiatryczną oraz zapewnienie wsparcia osobom z zaburzeniami psychicznymi (w tym chorującym psychicznie) w funkcjonowaniu w środowisku, jak również objęcie pomocą ich rodzin, bowiem osoby najbliższe stanowią podstawową siłę w opiece nad chorym.
6. Podjęcia działań mających na celu zapobieganie marginalizacji społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym chorujących psychicznie w środowisku lokalnym m.in. poprzez opracowanie programów integracyjnych, kampanie edukacyjno-informacyjne.

Opracowanie:
Izabela Tkaczyk

Spis Tabel

Tabela nr 1. Liczba osób zarejestrowanych w poradniach dla osób z zaburzeniami psychicznymi (bez uzależnień)

Tabela nr 2. Liczba osób zarejestrowanych w poradniach dla osób z zaburzeniami psychicznymi (bez uzależnień)

Tabela nr 2a. Chorobowość i zachorowalność w latach 2008-2010

Tabela nr 3. Liczba domów pomocy społecznej dla osób psychicznie przewlekle chorych oraz dorosłych, młodzieży i dzieci niepełnosprawnych intelektualnie

Tabela nr 4. Liczba ośrodków wsparcia oraz klubów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi

Tabela nr 5. Liczba świadczeniobiorców usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2008-2010

Tabela nr 6. Liczba klientów ośrodków pomocy społecznej z zaburzeniami psychicznymi w latach 2008-2010

Tabela nr 7. Sytuacja rodzinna osób z zaburzeniami psychicznymi.

Tabela nr 8. Wiek osób z zaburzeniami psychicznymi

Tabela nr 9. Sytuacja zawodowa osób z zaburzeniami psychicznymi

Tabela nr 10. Główne źródła utrzymania osób i rodzin - klientów ops z zaburzeniami psychicznymi.

Tabela nr 11. Sytuacja finansowa osób z zaburzeniami psychicznymi.

Tabela nr 12. Pomoc udzielana przez ops osobom z zaburzeniami psychicznymi.

Tabela nr 13. Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi wymagająca pomocy.

Tabela nr 14. Problemy w systemie oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Tabela nr 15. Liczba klientów pcpr z zaburzeniami psychicznymi w latach 2008-2010

Tabela nr 16. Liczba uczestników projektów systemowych w latach 2008-2010

Tabela nr 17. Liczba osób korzystających ze wsparcia PEFRON w latach 2008-2010

Tabela nr 18. Formy pomocy udzielane osobom z zaburzeniami psychicznymi w latach 2008-2010

Tabela nr 19. Dofinansowanie kosztów utworzenia i działalności Zakładów Aktywności Zawodowej.

Tabela nr 20. Dofinansowanie robót budowlanych w obiektach służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych.

Tabela nr 21. Dofinansowanie działalności organizacji pozarządowych z zakresu rehabilitacji osób niepełnosprawnych.

Tabela nr 22. Dofinansowanie działalności organizacji pozarządowych z pomocy społecznej.

Spis Wykresów

Wykres nr 1. Poziom zwrotów ankiet

Wykres nr 2. Liczba podopiecznych powiatowych ośrodków wsparcia i środowiskowych domów samopomocy w latach 2008-2010

Wykres nr 3. Sytuacja mieszkaniowa